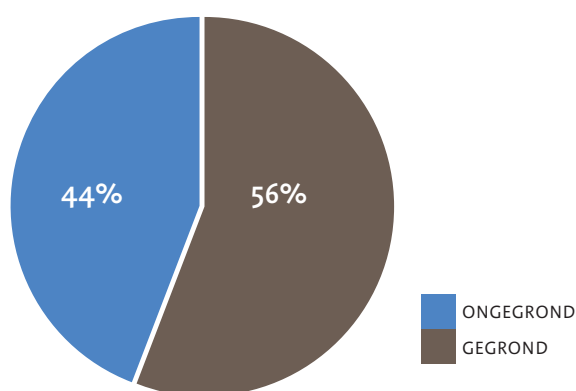

De betalingsdienst van de pensioendienst voor de overheidssector (PDOS)

De PDOS vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Deze pensioendienst staat in voor de toekenning en de betaling van de pensioenen voor ambtenaren. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

PDOS betaaldienst

Opmerkelijke dossiers

De betaling van het pensioen in het buitenland door de PDOS

De Ombudsman Pensioenen begeleidde een masterstudente rechten, Ellen Devloo, in het kader van het project PrakSiS bij de KU Leuven tijdens het tweede semester van het academiejaar 2014-2015.

Het gekozen project betrof de betaling van het overheidspensioen in het buitenland. Er werd nagegaan of het tijdstip van de betaling van de ambtenarenpensioenen betaald in het buitenland in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen. Daarnaast werd op zoek gegaan naar argumenten die een herziening van de huidige procedure en vereisten zouden aanmoedigen. Deze studie werd nadien gebruikt bij onze verdere bemiddeling bij de PDOS.

De analyse en conclusies van de studie worden hieronder herwerkt weergegeven en aangevuld.

1. Situatieschets

Sinds de inwerkingtreding van de wet van 28 april 2010 is de betaling van de pensioenen overgedragen aan PDOS. Een koninklijk besluit van 21 december 2013 bepaalt de inwerkingtreding van de overname van de Centrale Dienst der vast uitgaven (CDVU) door de PDOS op 1 januari 2014.

Tot eind 2013 werd de betaling van het pensioen dat bezwaard was met een beslag of in geval van schuldbemiddeling verricht via de Rekenplichtige der geschillen. Ook wanneer de rechthebbende die in het buitenland verbleef zijn pensioen wenste te ontvangen op een buitenlandse rekening, werd dit pensioen niet rechtstreeks door de CDVU uitbetaald maar was het de Rekenplichtige der geschillen die voor de betaling instond.⁴⁵ De Rekenplichtige der geschillen vroeg in dit laatste geval maandelijks een levensbewijs.

De overname van de betalingen door de PDOS wijzigde de procedure niet. De betaling in het buitenland wordt nog steeds niet rechtstreeks verricht aan betrokkene en betrokkene moet nog steeds maandelijks een levensbewijs bezorgen aan de PDOS.⁴⁶

Deze vereiste veroorzaakt vaak (of moeten we zeggen altijd – zie verder) laattijdige betalingen. Bovendien blijkt het maandelijks laten dateren van een levensbewijs in de praktijk voor velen nogal problematisch te zijn. In het buitenland zijn het de ambassades, consulaten, gemeentebesturen en politiediensten die bevoegd zijn levensbewijzen af te leveren.⁴⁷ Aangezien het levensbewijs niet vroeger gedateerd mag worden dan op een specifieke dag – dit is de dag waarop het pensioen moet betaald zijn, kan het bijvoorbeeld gebeuren dat net die dag de bevoegde buitenlandse instanties gesloten zijn. Dan is het voor de pensioengerechtigde onmogelijk het levensbewijs tijdig te laten dateren, hetgeen zal resulteren in een vertraging van de betaling van de uitkering zonder dat de pensioengerechtigde daar schuld bij treft.

Er dient te worden onderzocht of de vereiste van het maandelijks levensbewijs verder gerechtvaardigd is.

⁴⁵ L. MEYERS, *Studie van de praktische problemen bij de uitbetaling van de wedden en pensioenen door de dienst van de rekenplichtige der geschillen*, Brussel, Ministerie Van Financiën/Ministerie Van Ambtenarenzaken, 1998, 57

⁴⁶ Ook de betaling van de pensioenen waarop een beslag rust of met schuldbemiddeling worden niet rechtstreeks aan betrokkene gedaan.

⁴⁷ *Vr. en Antw.* Senaat, 11 maart 2013, (Vr. nr. 5-8468 D. PIETERS). Daarnaast wordt in het antwoord van de minister een lijst gegeven met buitenlandse instanties die hiertoe eveneens bevoegd zijn, zoals onder andere de "Justice of the peace" in Australië of de "Alcalde" in Spanje.

2. Wettelijke bepalingen

Artikel 60 van de wet van 7 november 1987 maakt een onderscheid tussen de ambtenarenpensioenen die vooraf betaald dienen te worden (“pensioenen vooraf betaald”) en de pensioenen die op de laatste dag van de maand dienen te worden uitbetaald (“pensioenen betaald na vervallen termijn”) naargelang of het pensioen werd toegekend voor of na 31 december 1987.⁴⁸

Gelet op het feit dat voor de pensioenen die vooraf betaald worden de PDOS over 2 weken beschikt om deze te betalen, stellen deze betalingen op wettelijk vlak weinig problemen.

Met betrekking tot de pensioenen die op het einde van de maand dienen betaald te worden, werden reeds veel klachten ingediend wegens laattijdige betaling. De Rekenplichtige der geschillen betaalde voorheen namelijk maar op het moment dat hij het geld van de CDVU ontvangen had en betaalde beide soorten pensioenen uit op dezelfde dag, zijnde de tweede werkdag van de maand.

Hoewel nu, en mede door onze tussenkomst, de betalingsopdracht van de pensioenen die na vervallen termijn betaald worden, gegeven wordt zodra het levensbewijs wordt ontvangen, betekent dit nog niet dat het pensioen daadwerkelijk betaald is op de laatste werkdag van de maand.

Merk op dat een ambtenaar die in het buitenland verblijft maar zijn pensioen wenst te ontvangen op een Belgische rekening, deze twee keer per jaar een levensbewijs moet indienen. Wanneer betrokkene daarentegen de uitkering wil ontvangen op een buitenlandse rekening, dient hij maandelijks een levensbewijs te bezorgen aan de PDOS.

Artikel 2 van het Koninklijk besluit van 1 februari 1935 stelt namelijk:⁴⁹

“De pensioengerechtigden die in het buitenland verblijven, kunnen de betaling van de verschenen pensioentermijnen door tussenkomst van DE POST bekomen mits voorafgaande overlegging van een levensbewijs, uit te reiken door de Belgische diplomatieke of consulaire ambtenaars of de desbevoegde plaatselijke overheid.”

⁴⁸ Het merendeel van de pensioenen van de lokale overheden worden nog voorafgaandelijk betaald.

⁴⁹ Koninklijk besluit van 1 februari 1935 inzake de toepassing van het koninklijk besluit nr. 16 van 15 oktober 1934 betreffende de betaling der pensioenen door tussenkomst van de Postcheck- en Girodienst, BS 9 februari 1935; zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 9 juli 1986, BS 5 augustus 1986 en het koninklijk besluit van 19 mei 1993, BS 12 juni 1993

De regel waarbij het levensbewijs ten vroegste mag gedateerd worden op de datum waarop het pensioen dient betaald te worden (dus de eerste werkdag van de maand of de laatste werkdag van de maand) werd ingevoerd ingevolge de inwerkingtreding van de Programmawet van 11 juli 2005. Tot dan volstond het dat het levensbewijs ten vroegste gedateerd was op de eerste werkdag van de maand waarop het pensioen betrekking heeft.

Artikel 12 van de Programmawet van 11 juli 2005 verving immers het artikel 61 van de wet van 7 november 1987 door de volgende bepaling⁵⁰:

“ Art. 61. § 1. De maandbedragen inzake pensioenen ten laste van de Openbare Schatkist of waarvan de Staat de betaling verzekert, die verschuldigd zijn maar nog niet betaald werden op de dag van het overlijden van de titularis van een pensioen, worden betaald aan zijn langstlevende echtgenoot of, indien er geen langstlevende echtgenoot is, aan de wezen op voorwaarde dat die laatsten aanspraak kunnen maken op een overlevingspensioen. § 2. Indien er geen in § 1 bedoelde langstlevende echtgenoot of wees is, worden de in die paragraaf bepaalde maandbedragen, met uitzondering van het maandbedrag voor de maand van het overlijden, slechts betaald aan de nalatenschap op voorwaarde dat een aanvraag wordt ingediend binnen een jaar te rekenen vanaf de datum van het overlijden.”

Behalve wanneer er een langstlevende echtgenoot is, moet de betrokkene dus met ingang van 1 augustus 2005, nog in leven zijn op de datum van betaling van het pensioen opdat het pensioen verschuldigd zou zijn. Het levensbewijs mag sindsdien ten vroegste dateren van de dag waarop het pensioen normaal dient uitbetaald te worden (lees de dag waarop de rechtgebende het pensioen eigenlijk zou moeten ontvangen). Voor de pensioenen betaald na vervallen termijn is dit de laatste werkdag van de maand waarop het pensioen betrekking heeft.

Uit klachten die de Ombudsdienst Pensioenen ontving bleek dat het pensioen soms slechts de 6de of 7de van de volgende maand werd uitbetaald, ook al had de gepensioneerde zijn levensbewijs de laatste werkdag van de maand overgemaakt.

De vereiste van het maandelijks levensbewijs dat ten vroegste gedateerd mag zijn op de laatste werkdag

⁵⁰ Artikel 12 van de programmawet van 11 juli 2005, BS 12 juli 2005; artikel 61 van de wet van 7 november 1987 waarbij voorlopige kredieten worden geopend voor de begrotingsjaren 1987 en 1988 en houdende financiële en diverse bepalingen, BS 17 november 1987

van de maand voor de na vervallen termijn betaalde pensioenen is manifest strijdig met het hierboven aangehaalde artikel 60, aangezien pensioenen na vervallen termijn door deze praktijk niet op de laatste werkdag van de maand kunnen worden betaald, maar slechts ten vroegste op de tweede werkdag van de volgende maand.

Volledigheidshalve dient te worden aangestipt dat sinds de betaling via PDOS verloopt, er enige verbetering in de procedure merkbaar is. Sinds oktober 2014 heeft de PDOS een vereenvoudiging van het betaalsysteem ingevoerd waardoor de betalingsopdracht bij het invoeren van het levensbewijs rechtstreeks naar de boekhouding wordt verzonden en een automatische betaling wordt gegenereerd. Deze maatregel resulteert in de meeste gevallen in een tijdswinst van 1 à 2 dagen. Toch wordt het pensioen na vervallen termijn nog steeds niet op de laatste werkdag van de maand betaald. Verder volstaat de vereenvoudiging van het betaalsysteem niet om tegemoet te komen aan de talrijke klachten van de pensioengerechtigden.

Dit wordt ook aangetoond door de gepensioneerde die recentelijk een aanvraag tot advies indiende bij Your Europe. Deze adviesdienst van de Europese Unie bestaat uit een netwerk van ervaren, onafhankelijke deskundigen, afkomstig uit de verschillende Europese Lidstaten. De verstrekte adviezen vertegenwoordigen echter geenszins de visie van de Europese Commissie en binden de Commissie dus niet.

Your Europe argumenteerde dat vanuit de Europeesrechtelijke bepalingen inzake de interne markt, kan verdedigd worden dat de strenge vereisten inzake het maandelijks indienen van het levensbewijs het vrij verkeer van kapitaal, zoals gewaarborgd in de artikelen 63-66 van het Verdrag van de Werking van de Europese Unie (voortaan VWEU), zou schenden.

Immers behoudens in overeenstemming met de uitzonderingen van artikel 65 VWEU, verbiedt artikel 63 VWEU elke beperking van het vrij verkeer van kapitaal. Een beperking van het vrij verkeer van kapitaal kan slechts worden verantwoord op grond van een van de uitzonderingen voorzien in artikel 65 VWEU. Artikel 65 VWEU bepaalt als volgt: *“Het bepaalde in artikel 63 doet niets af aan het recht van de lidstaten: [...] b) alle nodige maatregelen te nemen om overtredingen van de nationale wetten en voorschriften tegen te gaan, met name op fiscaal gebied en met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op financiële instellingen, of te voorzien in procedures voor de kennisgeving van ka-*

pitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, dan wel maatregelen te nemen die op grond van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn.[...]”

Naast deze verdragsrechtelijke uitzonderingen, kan een beperking van het vrij verkeer van kapitaal eveneens worden verantwoord op basis van “dwingende redenen van algemeen belang”. Deze open categorie van rechtvaardigingsgronden (ook wel de “rule of reason” genoemd) werd ontwikkeld in de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. Wanneer een maatregel kan verantwoording vinden in een “dwingende vereiste”, zoals erkend door het Hof, zal de beperking niet onverenigbaar zijn met de vrijheid van kapitaal, op voorwaarde dat aan de proportionaliteitsvereiste voldaan is en de maatregel niet discriminerend is.

In zijn advies stelt Your Europe vast dat het afleveren van een zesmaandelijks levensbewijs voor een Belgisch gepensioneerde ambtenaar die in het buitenland verblijft en het pensioen wenst te ontvangen op een Belgische rekening wel volstaat, daar waar dit niet volstaat voor een gepensioneerde ambtenaar die in het buitenland verblijft en zijn pensioen ontvangt op een niet-Belgische rekening: deze moet maandelijks een levensbewijs indienen. Op deze wijze moedigt de PDOS volgens hen als het ware het gebruik van een Belgische rekening aan.

Het Europees Hof van Justitie zou dan moeten nagaan of de vereiste van het maandelijks levensbewijs voor gepensioneerden woonachtig in het buitenland die op een buitenlandse rekening betaald worden, kan verantwoord worden op basis van een dwingende reden van algemeen belang (het vrijwaren van de sociale zekerheid) en of hierbij de proportionaliteitstest doorstaan wordt.

Your Europe concludeert dat het mogelijk is dat het Europees Hof van Justitie dit als een schending van het vrij verkeer van kapitaal beschouwt gelet op de benadeling van buitenlandse bankinstellingen.

PDOS argumenteert dat het geen toegang heeft tot de rijksregisters van andere staten en dat de gepensioneerden met een Belgische bankrekening en gepensioneerden zonder Belgische bankrekening zich niet in dezelfde situatie bevinden. PDOS stelt niet te kunnen nagaan of gepensioneerden in het buitenland zonder Belgische bankrekening nog in leven zijn.

PDOS argumenteert verder dat artikel 2 van het Ko-

ninklijk besluit van 1 februari 1935 bepaalt dat de pensioengerechtigden die in het buitenland verblijven de betaling van de vervallen pensioentermijnen slechts kunnen bekomen mits voorafgaande overlegging van een levensbewijs, uit te reiken door de plaatselijke bevoegde overheid.

De Ombudsdienst Pensioenen focuste zich daarentegen bij de behandeling van zijn klachten op een ander aspect, met name de vraag of de vereiste van het maandelijks levensbewijs dat ten vroegste gedateerd mag zijn op de laatste werkdag van de maand voor de na vervallen termijn betaalde pensioenen wel verenigbaar is met artikel 60 van de wet van 7 november 1987, aangezien pensioenen die na vervallen termijn betaald worden door deze praktijk niet op de laatste werkdag van de maand kunnen worden betaald, maar slechts ten vroegste op de tweede werkdag van de volgende maand.

Artikel 60 van de wet van 7 november 1987 bepaalt dat de pensioenen op de laatste werkdag van de maand waarop ze betrekking hebben, moeten worden betaald. Nu rijst de vraag wat de concrete draagwijdte van deze bepaling is. Er is namelijk niet steeds duidelijkheid wat betreft het moment van de nakoming van een verbintenis tot betaling.⁵¹ Er zijn verschillende stellingen in de rechtsleer waarneembaar.

Volgens de meerderheidsopvatting vindt de nakoming van de verbintenis tot betaling slechts plaats wanneer de begunstigde over het overgeschreven bedrag kan beschikken, dit is dus na de creditering van diens rekening.⁵² De overige “voorbereidende handelingen” brengen in deze hypothese geenszins een bevrijdende betaling tot stand.⁵³ Deze opvatting werd

bevestigd door het Hof van Cassatie in een arrest van januari 2001⁵⁴. Wel dienen we hier op te merken dat dit arrest gewezen werd in een strafzaak zodat de burgerrechtelijke draagwijdte ervan met de nodige omzichtigheid dient beoordeeld te worden.

Een eerste minderheidsopvatting verschilt slechts van de meerderheidsopvatting in zoverre dat deze naast het crediteren van de rekening van de begunstigde eveneens vereist dat de begunstigde kennis heeft genomen of in staat is kennis te nemen van deze creditering.⁵⁵ Al wordt er opgemerkt dat deze opvatting slechts een minieme toevoeging biedt ten aanzien van de meerderheidsopvatting gelet op de moderne technieken waarbij de creditering en de mogelijkheid tot kennisname ervan vrijwel samenvallen.⁵⁶

Een tweede minderheidsstelling binnen de rechtsleer maakt een onderscheid naargelang of er meer dan één financiële instelling bij de transactie betrokken is.⁵⁷ Indien de begunstigde en de opdrachtgever namelijk een rekening hebben bij eenzelfde financiële instelling, geschiedt de nakoming op het ogenblik van de debitering van de rekening van de opdrachtgever.⁵⁸ Wanneer de opdrachtgever en begunstigde een rekening hebben bij verschillende financiële instellingen, zal de nakoming van de betalingsverbintenis plaatsvinden op het ogenblik van de interbancaire verrekening.⁵⁹ De interbancaire verrekening, ook wel

54 Cass. 30 januari 2001, *Pas.* 2001, I, 190

55 R. JANSEN en S. RUTTEN, “Het tijdstip van betaling bij de betaling door middel van een overschrijving. Over het subtiele verschil tussen een vordering tot en een vordering uit creditering” in R. HOUBEN en S. RUTTEN (eds.), *Actuele problemen van financieel, vennootschaps- en fiscaal recht*, 124-125; E. WYMEERSCH, “Aspects juridiques de certains nouveaux moyens de paiement”, *Bank Fin. R.* 1995, 26

56 B. DU LAING, “De bankoverschrijving”, in B. TILLEMEN en B. DU LAING (eds.), *Bankcontracten*, Brugge, die Keure, 2004, 157; R. JANSEN en S. RUTTEN, “Het tijdstip van betaling bij de betaling door middel van een overschrijving. Over het subtiele verschil tussen een vordering tot en een vordering uit creditering” in R. HOUBEN en S. RUTTEN (eds.), *Actuele problemen van financieel, vennootschaps- en fiscaal recht*, 125

57 K. ANDRIES, “Overschrijvingen. Rechtsgevolgen volgens het gemeenrecht en de Wet Betalingsdiensten”, *NJW* 2014, afl. 298, 197; R. JANSEN en S. RUTTEN, “Het tijdstip van betaling bij de betaling door middel van een overschrijving. Over het subtiele verschil tussen een vordering tot en een vordering uit creditering” in R. HOUBEN en S. RUTTEN (eds.), *Actuele problemen van financieel, vennootschaps- en fiscaal recht*, 124; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 317; J. VAN RYN en J. HEENEN, *Principes de droit commercial*, IV, Brussel, Bruylant, 1988, 330; E. WYMEERSCH, R. STEENNOT en M. TISON, “Overschrijvingen”, *TPR* 2008, afl. 3, 1178

58 R. JANSEN en S. RUTTEN, “Het tijdstip van betaling bij de betaling door middel van een overschrijving. Over het subtiele verschil tussen een vordering tot en een vordering uit creditering” in R. HOUBEN en S. RUTTEN (eds.), *Actuele problemen van financieel, vennootschaps- en fiscaal recht*, 123; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 317

59 G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 315-320; J. VAN RYN en J. HEENEN, *Principes de droit commercial*, Brussel, Bruylant, 1988, 328.

51 R. JANSEN en S. RUTTEN, “Het tijdstip van betaling bij de betaling door middel van een overschrijving. Over het substantiele verschil tussen een vordering tot en een vordering uit creditering” in R. HOUBEN en S. RUTTEN (eds.), *Actuele problemen van financieel, vennootschaps- en fiscaal recht*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 123-124

52 K. ANDRIES, “Overschrijvingen. Rechtsgevolgen volgens het gemeenrecht en de Wet Betalingsdiensten”, *NJW* 2014, afl. 298, 197; K. BYTTEBIER, “Algemene bankvoorwaarden en girale betaalinstrumenten” in *Actuele ontwikkelingen in de rechtsverhouding tussen bank en consument*, Antwerpen, Maklu, 1994, 284-285; L. CORNELIS en H. GILLIAMS, “Goede rekeningen maken goede vrienden: over de ware aard van (al dan niet elektronische) betalingen” in P. BELLENS, S. DE BROUWER, F. DE CLIPPELE (eds.), *Juridische aspecten van de elektronische betaling*, Brussel, Kluwer, 2004, 65-66; E. DIRIX, R. STEENNOT en H. VANHEES, *Handels- en economisch recht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 178; M. DREESEN, “De overschrijving en het tijdstip van betaling bij faillissement: een controversieel duo” (noot onder Antwerpen 14 september 2006), *TBH* 2007, 364-366; B. DU LAING, “De bankoverschrijving”, in B. TILLEMEN en B. DU LAING (eds.), *Bankcontracten*, Brugge, die Keure, 2004, 154-156; R. FELTKAMP, *De overdracht van schuldvorderingen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 489-492; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 315-317; R. STEENNOT, “Het tijdstip van de girale betaling: is de kogel door de kerk?” (noot onder Cass. 30 januari 2001), *Bank Fin. R.* 2001, 186; E. WYMEERSCH, “Aspects juridiques de certains nouveaux moyens de paiement”, *Bank. Fin.* 1995, 26.

53 L. CORNELIS en H. GILLIAMS halen onder meer de volgende handelingen aan: de betalingsinstructie, de tussenkomst van financiële instellingen en andere voorbereidende overdrachten.

de interbancaire vereffening of interbancaire compensatie genaamd, vindt plaats op het tijdstip waarop de rekening van de begunstigde wordt gecrediteerd.⁶⁰

Deze opvatting vinden we eveneens terug in de Unidroit Beginselen van Internationale Handelsovereenkomsten, waarin bepaald wordt dat in geval van een verbintenis tot betaling door middel van een overschrijving de verbintenis van de opdrachtgever is nagekomen op het moment waarop de creditering aan de financiële instelling van de begunstigde is geschied.⁶¹

Zoals eerder werd aangehaald, bepaalt artikel 60, § 1 van de wet van 7 november 1987 dat de begunstigde het pensioen dient te ontvangen op de laatste werkdag van de maand waarop het pensioen betrekking heeft.

Wanneer we deze bepaling interpreteren in overeenstemming met de meerderheidsopvatting, dient de PDOS de betaling op die manier uit te voeren, zodat de rekening van de pensioengerechtigde gecrediteerd wordt op de laatste werkdag van de maand waarop het pensioen betrekking heeft. Onder de huidige praktijk is dit niet haalbaar aangezien het levensbewijs ten vroegste gedateerd mag worden op dezelfde dag waarop de creditering van de rekening moet gebeuren.

3. Bespreking van de problematiek met PDOS en de hieruit voortvloeiende oplossingen

Vooreerst dient opgemerkt te worden dat het momenteel mogelijk is om een digitaal levensbewijs te bekomen via de FOD IBZ (Binnenlandse zaken). Betrokkene kan zich via zijn PC en zijn Belgische elektronische identiteitskaart inloggen op de site van IBZ en op die manier een elektronisch levensbewijs bekomen. Dit levensbewijs kan doorgestuurd worden naar de pensioendiensten. Zowel de PDOS als de RVP (deze laatste echter pas na onze bemiddeling) aanvaarden dergelijk levensbewijs⁶². Dit maakt het voor heel wat gepensioneerden iets makkelijker om aan hun verplichtingen te voldoen.

60 Kh. Namen 3 februari 2000, JT 2000, 668; M. DASSESE, "Le moment d'exécution du virement entre deux banques. Vers une remise en cause de la conception traditionnelle" (noot onder Rb. Antwerpen 19 mei 1982), Rev. Not. 1987, 426; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 317

61 Artikel 6.1.8 *Unidroit principles of international commercial contract 2010*, Rome Unidroit, 2010; R. JANSEN en S. RUTTEN, "Het tijdstip van betaling bij de betaling door middel van een overschrijving. Over het subtiele verschil tussen een vordering tot en een vordering uit creditering" in R. HOUBEN en S. RUTTEN, *Actuele problemen van financieel, vennootschaps- en fiscaal recht*, Intersentia, Antwerpen, 2007, 124

62 Zie jaarverslag deel 2, afdeling betaaldiensten RVP op pagina 42

De PDOS zou, onder andere op zijn website, over deze mogelijkheid informatie kunnen verstrekken en het gebruik hiervan aanmoedigen.

Nadat de Ombudsdienst Pensioenen zijn analyse van de betalingen van de overheidspensioenen in de loop van 2015 aan PDOS had overgemaakt, vond er in januari 2016 een bespreking plaats tussen de Ombudsmannen en PDOS.

Tijdens deze bespreking erkende PDOS dat aangaande de betaling in het buitenland er inderdaad argumenten zijn om de huidige werkwijze bestaande uit het maandelijks voorafgaandelijk opsturen van een levensbewijs in vraag te stellen. PDOS heeft tijdens dit onderhoud dan ook meegedeeld te werken aan een plan om op zeer korte termijn (streefdoel: in de loop van 2016, met als meest optimistische datum 1 juni 2016) over te schakelen van het maandelijks naar het jaarlijks opsturen van een levensbewijs. Hiervoor dient naast de administratieve praktijk tevens een aantal koninklijke besluiten aangepast te worden. We denken hierbij onder andere aan artikel 2 van het koninklijk besluit van 1 februari 1935 ingevolge waarvan de pensioengerechtigden die in het buitenland verblijven de betaling enkel kan bekomen mits een voorafgaande overlegging van een levensbewijs.

Daarenboven is de nakende fusie van de RVP en de PDOS (april 2016) het gepaste moment om op dit vlak de wetgeving van de openbare sector in overeenstemming te brengen met deze van de werknemerssector.

Ter vergelijking: bij de RVP was in het verleden de betaling in het buitenland juridisch gestoeld op het koninklijk besluit van 28 februari 1993 betreffende de betaling per overschrijving van sommige uitkeringen betaald door de Rijksdienst voor pensioenen.⁶³ Dit KB bepaalde dat de betaling van de pensioenen diende te gebeuren via een financiële instelling die voor de betalingen in het buitenland de nodige overeenkomsten moest sluiten met buitenlandse tussenpersonen. Voor betalingen in een andere EU-lidstaat moest namelijk voorzien worden in een nationale compensatiekas die zou instaan voor het verschil in wisselkoers tussen de datum van de opdracht en de datum van de uitvoering. Door deze strikte voorwaarden was de betaling van pensioenen op een rekening in een Europese lidstaat, andere dan België, slechts mogelijk

63 Koninklijk besluit van 28 februari 1993 betreffende de betaling per overschrijving van sommige uitkeringen betaald door de Rijksdienst voor pensioenen, BS, 13 maart 1993, opgeheven bij art.13, 2° van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011, BS 24 augustus 2011 (ed. 2)

in een zeer beperkt aantal lidstaten, namelijk Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland, Italië, Portugal en Spanje. Pensioengerechtigden die verbleven in een van de andere 19 lidstaten, ontvingen hun pensioen door middel van een postcheque, waardoor zij bijkomende kosten dienden te betalen en hun pensioen vaak niet tijdig ontvingen.

Naar aanleiding van deze beperkte mogelijkheden tot betaling van de pensioenen in het buitenland, publiceerde de Europese Commissie conform de Europeesrechtelijke inbreukprocedures een met redenen omkleed advies.⁶⁴ De Commissie was van oordeel dat België het vrij verkeer van werknemers schond, zoals gewaarborgd in artikel 45 VWEU alsook in de artikelen 4 en 7 van de Verordening betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels⁶⁵, wat betreft de betaling van de pensioenen door België aan rechthebbenden verblijvend in een andere lidstaat.

Het koninklijk besluit van 13 augustus 2011 heeft de vereiste van het bestaan van een nationale compensatiekas afgeschaft. Het koninklijk besluit maakt het storten van de uitkeringen op bankrekeningen van pensioengerechtigden met een hoofdverblijfplaats binnen de E.E.R. mogelijk, op voorwaarde dat de financiële instelling waarbij de bankrekening is geopend erkend is in overeenstemming met de SEPA Richtlijn⁶⁶. Wanneer de hoofdverblijfplaats van de pensioengerechtigde zich binnen een niet-lidstaat van de E.E.R. bevindt, kan deze eveneens de uitkering ontvangen op een bankrekening op voorwaarde dat deze erom verzoekt.

Artikel 9 van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011 omschrijft de overeenkomsten die de RVP sluit met erkende financiële instellingen⁶⁸ die de betalingen uitvoeren. Deze overeenkomsten bakenen de

64 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-419_nl.htm : "Vrij verkeer van werknemers: Commissie vraagt België pensioenen rechtstreeks te storten op bankrekeningen in het land waar de pensioengerechtigden wonen".

65 Verordening van het Europees Parlement en de Raad nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb. L* 30 april 2004, afl. 166, 1

66 Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad 2007/64/EG van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de Richtlijnen 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG en 2006/48/EG, en tot intrekking van Richtlijn 97/5/EG, *Pb. L*, 5 december 2007 err. *Pb. L* 187, 18 juli 2009, zie artikel 1,2° van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011, *BS* 24 augustus 2011

67 Bespreking van KB van 13 augustus 2011 betreffende de betaling van de door de Rijksdienst voor Pensioenen betaalde uitkeringen, "Pensioen", *NJW*, 248, 568

68 Volgens artikel 9, § 1 van het koninklijk besluit zijn dit financiële instellingen "waarvan de werking in België erkend is in toepassing van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen".

aansprakelijkheid van de RVP en de financiële instelling af bij het uitvoeren van de betalingsopdracht aan de door de pensioengerechtigde gekozen financiële instelling. Deze overeenkomsten zijn van cruciaal belang aangezien ze onder meer bepalen dat de erkende financiële instelling aan de RVP het terugvorderen van onverschuldigde betalingen op buitenlandse bankrekeningen bij de buitenlandse financiële instelling garanderen, zelfs na het overlijden van de gerechtigde met een buitenlandse rekening, waardoor het risico voor de RVP wordt geminimaliseerd. Verder verbinden de pensioengerechtigden en andere "betrokken personen" zich ertoe de financiële instelling die door de pensioengerechtigde werd gekozen de onverschuldigde betalingen te laten terugbetalen aan de RVP, zelfs na het overlijden van de pensioengerechtigde.

Artikel 7, § 1 van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011 bepaalt dat de RVP de pensioengerechtigde jaarlijks een levensbewijs bezorgt met het verzoek het binnen de dertig dagen terug te bezorgen. In geval van niet-antwoorden zal de uitkering geschorst worden.

De voorheen aangehaalde akkoorden die door de RVP met erkende financiële instellingen worden gesloten om eventuele terugvorderingen te garanderen, verantwoordt waarom slechts jaarlijks een levensbewijs wordt gevraagd van de pensioengerechtigde. Indien een betaling ten onrechte op de rekening van de pensioengerechtigde zou gestort worden, zal de RVP dit bedrag kunnen recupereren, zelfs na het overlijden van de pensioengerechtigde.

Artikel 7 van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011 voorziet in de werknemersregeling verder in de mogelijkheid tot het sluiten van akkoorden met (onder meer) financiële instellingen om een automatische uitwisseling van informatie met betrekking tot het nog in leven zijn van de betrokkenen tot stand te brengen.

Teneinde zoveel mogelijk ten onrechte betalingen na overlijden te vermijden had de RVP in 2013 akkoorden gesloten met pensioeninstellingen in Duitsland en Nederland, waarbij werd overeengekomen dat informatie omtrent bijdragen en data van overlijden zal worden meegedeeld. In de akkoorden met Groot-Brittannië werd de uitwisseling van informatie beperkt tot data van overlijden. Elektronische gegevensuitwisseling maakt het mogelijk op maandelijkse basis (correcte) data uit te wisselen waardoor de betrokkene niet langer een levensbewijs hoeft in te dienen.

De juiste informatie betreffende pensioenrechten en recht op inkomensgarantie voor ouderen geraakt niet altijd tot bij de arme mensen, en dat zijn vaak vrouwen. Ik denk dat op het gebied van automatische rechtentoekenning nog véél verbeterd kan worden.

DANIELLE

Begin 2015 blijkt uit correspondentie van de Ombudsdienst Pensioenen met de RVP het volgende. De elektronische gegevensuitwisseling met Duitsland verloopt aanzienlijk vlot: reeds 43% van de personen die in Duitsland woonachtig zijn en die een Belgisch pensioen genieten dienen geen levensbewijs meer op te sturen naar de RVP. De controle gebeurt hier volledig automatisch door een maandelijkse verwerking. De gegevensuitwisseling met Nederland bevindt zich in een testfase en zou ertoe moeten leiden dat 90 % van de personen die in Nederland wonen en die een Belgisch pensioen genieten geen levensbewijs meer zal moeten bezorgen. Echter de uitvoering van de akkoorden met Groot Brittannië ligt momenteel stil. Met Luxemburg, Frankrijk en Spanje zouden in 2015 verregaande onderhandelingen bezig zijn.

Tot slot merkt de Ombudsdienst Pensioenen nog op dat op langere termijn nieuwe technieken zoals vingerafdruktechnologie, de zogenaamde "retina scan" of dergelijke ook een oplossing zouden kunnen bieden teneinde onterechte betalingen te vermijden. Er zou bijvoorbeeld een systeem kunnen ontwikkeld worden waarbij de betrokkene via deze moderne technieken periodiek kan bevestigen dat hij nog in leven is.